

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО И ПРОЦЕСС

УДК 342.9

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ У СУДОВЕ УПРАВЛІННЯ

Світлана БЄЛЯВСЬКА,
здобувач кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України

SUMMARY

The necessity of forming the legal basis of the introduction of information and management innovations in court administration have been substantiated. The place of these principles in the general system of the legal foundations of innovation in the Judicial Department for the improvement of the judicial functions was defined. The structure and elemental composition of the legal framework and implementation of information management innovations in court administration, as well as their comprehensive study were conducted.

Key words: legal framework, judicial management, function of justice, innovation, information and managerial innovations, regulations.

АНОТАЦІЯ

Обґрунтовано необхідність формування правових засад запровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління. Визначено місце зазначених правових засад у загальній системі правових засад запровадження інновацій у судове управління для вдосконалення здійснення функції правосуддя. Запропоновано структуру та елементний склад правових засад запровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління, а також проведено їх комплексне дослідження.

Ключові слова: правові засади, судове управління, функція правосуддя, запровадження інновацій, інформаційні та управлінські інновації, нормативно-правові акти.

Постановка проблеми. Механізм реалізації Основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр. [1] передбачає активізацію участі органів державної влади України (у тому числі органів судової влади України) у цьому процесі за різними напрямками. Одним із пріоритетних напрямів розбудови інформаційного суспільства та держави постає формування й реалізація інноваційної моделі розвитку органів державної влади України, яка включає, серед іншого, запровадження інновацій у процес реалізації функцій органів судової влади. Державна судова адміністрація України у відповідному Наказі [2] у 2012 р. визначила першочергові завдання та пріоритетні напрями діяльності новоствореної постійно діючої робочої групи з питань інновацій. Відповідно до зазначеного Наказу [2], реорганізація управління в суді (однієї із функцій органів судової влади) має відбуватися шляхом запровадження різноманітних інновацій у процес судового управління, а також на основі формування адекватного правового підґрунтя для якісного правового регулювання суспільних відносин, що виникають під час запровадження інновацій. У зв'язку з цим вважаємо, що проведення наукових досліджень у зазначеному напрямі є важливим внеском у реалізацію положень Наказу, а отже, тема статті є актуальною як з наукової, так і з практичної точки зору.

Мета роботи полягає в розробці концепції формування правових засад запровадження управлінських та інформаційних інновацій у судове управління в умовах інформаційного суспільства в Україні, а також у визначенні й аналізі відповідних нормативно-правових актів, які є складовими цих засад.

Виклад основного матеріалу. Дослідження виявили, що деякими аспектами вдосконалення судового управління займалися вітчизняні фахівці: І.В. Арістова, І.П. Голосніченко, О.Ю. Дудченко, Р.В. Ігонін, О.Ю. Калугін, В.І. Курило, Л.М. Москвич, С.Ю. Обрусна, Д.М. Притика, В.І. П'ятковський, А.А. Стрижак, В.С. Стефанюк, С.І. Штогун – й також зарубіжні вчені-правознавці: В.Ю. Зайченко, І.Л. Петрухін, В.О. Терьохін та ін. Водночас на сьогодні відсутні спеціальні комплексні напрацювання щодо дослідження правових засад запровадження управлінських та інформаційних інновацій у судове управління в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні. У зв'язку з цим сформулюємо власну позицію з цього приводу, ґрунтуючись на наукових працях зазначених науковців та чинному законодавстві України.

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на деяких важливих результатах наших попередніх наукових досліджень, які, серед іншого, сприятимуть досягненню мети цієї роботи. Передусім, вважаємо за необхідне зазначити, що в роботі підтримується підхід, відповідно до якого судове управління має два аспекти реалізації: 1) управлінський, який передбачає здійснення інформаційного й організаційного забезпечення; 2) правовий, який передбачає здійснення правового забезпечення. На нашу думку, запровадження правових, управлінських та інформаційних інновацій у судове управління, реалізація якого пов'язана зі здійсненням функцій правового, організаційного та інформаційного забезпечення, вимагає запровадження відповідних інновацій (правових, управлінських, інформаційних) у процес реалізації кожної із зазначених функцій. Вважаємо, що ефективне запровад-

ження зазначених інновацій у судове управління потребує належного механізму. У зв'язку з цим у роботі запропоновано створення організаційно-правового механізму впровадження інновацій (далі – ОПМВІ) у судове управління. Обґрунтовано доцільність розгляду його як системного утворення, складовими якого є статична (інституційна та правова складові) й динамічна (організаційна складові) частини впровадження інновацій. Вважаємо за можливе в межах цієї статті основну увагу приділити правовій складовій зазначеного механізму.

У роботі відстоюється позиція, відповідно до якої правова складові ОПМВІ в судове управління є системним утворенням, невід'ємними частинами якого є такі: 1) підсистема нормативно-правових актів, які було прийнято в межах судово-правової реформи; 2) підсистема нормативно-правових актів, які визначають правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління; 3) підсистема міжнародних правових стандартів, які можуть бути перспективними для України й поставати правовими інноваціями. Усвідомлюючи значення всіх трьох підсистем, водночас у цій науковій роботі акцентуємо увагу на дослідженні другої підсистеми правової складової ОПМВІ в судове управління.

З метою дослідження правових засад упровадження інформаційних та управлінських інновацій, у роботі пропонується їх класифікувати за критерієм «загальності»: 1) загальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у діяльність органів державної влади, у тому числі й судових; 2) спеціальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління. Вважаємо за необхідне передусім акцентувати увагу на визначенні загальних правових засад цього впровадження. На нашу думку, загальні правові засади являють собою правову основу, на підставі якої будуються відносини щодо впровадження інформаційних, управлінських інновацій у діяльність органів державної влади, та складаються з нормативно-правових актів, за допомогою яких регулюються відносини щодо впровадження вказаних інновацій у діяльність органів державної влади, у тому числі й судових. Водночас правові норми, які входять до зазначених нормативно-правових актів, регламентують загальні питання впровадження інформаційних, управлінських інновацій у діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

У роботі висувається гіпотеза щодо складу нормативно-правових актів, які формують загальні правові засади: 1) Закони України: «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації»; 2) Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України» від 13 липня 1999 року № 916-XIV; 3) Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012–2016 роки» від 12 березня 2012 року за № 294. Під час дослідження перевіriamo висунуту гіпотезу.

Враховуючи обмежений обсяг наукової роботи, вважаємо за необхідне зупинитися на основних нормативно-правових актах, які формують загальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських

інновацій у судове управління. Передусім акцентуємо увагу на ролі Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [1] у впровадженні інновацій у діяльність органів державної влади. Дослідження виявили, що, по-перше, серед основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні Закон визначає прискорення розробки й упровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ у всі сфери суспільного життя, зокрема, в економіку України й у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування [1]. Цим самим Закон закріплює загальні положення щодо впровадження інформаційних інновацій у діяльність органів судової влади, що сприятиме розвитку інформаційного суспільства та є одним із пріоритетних напрямів державної політики.

По-друге, однією з основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні є використання ІКТ для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади й органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами. Відзначимо, що мова, серед іншого, може йти й про впровадження інформаційних інновацій, зокрема, органами судової влади в судове управління з метою його вдосконалення.

Наступним нормативно-правовим актом, який закріплює загальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у діяльність органів державної влади, є Закон України «Про інноваційну діяльність» [3]. Аналіз цього Закону дає змогу усвідомити таке. По-перше, цей Закон визначає правові, економічні й організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, яка, зокрема, здійснюється за такими напрямками: 1) проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення об'єктів інтелектуальної власності, науково-технічної продукції; 2) розробка, освоєння, випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки й технологій.

Очевидно, що перший і другий напрями інноваційної діяльності можуть бути використані для вдосконалення діяльності органів державної влади, у тому числі судової. Наприклад, за першим напрямом, як результат проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення науково-технічної продукції, є завершені науково-дослідні, проектні, конструкторські, технологічні роботи та послуги, які є інноваційними й можуть упроваджуватися органами судової влади у свою діяльність. З другим напрямом інноваційної діяльності пов'язані інформатизація органів судової влади й упровадження в їх діяльність інформаційних інновацій. Отже, зазначений Закон визначає загальні правові засади впровадження інновацій як результатів наукових досліджень, що цілком можуть бути застосовані й у діяльності державних органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

По-друге, у ст. 1 цього Закону закріплено визначення поняття «інновації», «інноваційна діяльність», «інноваційний проект» [3], які є базовими, вихідними для спеціальних понять, зокрема, «інформаційні інновації», «управлінські інновації», інноваційний проект «Електронний суд».

Враховуючи процес розбудови інформаційного суспільства, а також підхід до формування правових засад упровадження інформаційних та управлінських інновацій, є всі підстави вважати, що загальні правові засади впровадження цих інновацій у діяльність органів державної

влади закріплюються в положеннях законів України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [4] та «Про Національну програму інформатизації» [5]. Переконаємося в цьому.

Вважаємо за доцільне передусім нагадати, що Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [4] визначає поняття «інформатизація», яке, по-перше, тісно пов'язане із поняттям «інформаційні інновації», що розуміються як інновації в ІКТ. По-друге, інформатизація передбачає сукупність процесів, спрямованих на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства щодо діяльності органів державної влади на основі розвитку, використання інформаційно-комунікаційних технологій і, вочевидь, нових досягнень, нововведень, інновацій у сфері ІКТ (що, до речі, і становить зміст поняття «інформаційні інновації»). На нашу думку, підвищенню якості й доступності правосуддя, безумовно, мають сприяти як положення Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», так і їх реалізація під час безпосереднього проведення інформатизації органів судової влади на підґрунті всебічного впровадження новітніх інформаційних технологій.

У роботі відстоюється позиція щодо важливості комплексного аналізу положень Концепції Національної програми інформатизації та норм Закону України «Про Національну програму інформатизації» [5]. Останній Закон визначив загальні правові засади формування, виконання й коригування цієї Програми та головну мету Національної програми інформатизації – створення необхідних умов (у тому числі й органами законодавчої, виконавчої та судової влади) для забезпечення громадян і суспільства своєчасною, достовірною й повною інформацією за допомогою інформаційних технологій. Слід зазначити, що ст. 5 Закону [5] визначає основні завдання Національної програми інформатизації, серед яких застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України. Вважаємо, що зазначена норма права передбачає впровадження органами державної влади, у тому числі судової, новітніх інформаційних технологій, що сприятиме, серед іншого, забезпеченню вільного доступу населення до інформації про їх діяльність, а це безпосередньо пов'язано з удосконаленням судового управління.

Слід підкреслити, що, відповідно до ст. 10 Закону, замовниками Національної програми інформатизації є Генеральний державний замовник (центральный орган виконавчої влади, визначений Президентом України) та державні замовники окремих завдань (проектів) інформатизації цієї Програми, якими можуть бути державні органи. Виходячи з цього, органи судової влади можуть бути державними замовниками окремих проектів Національної програми інформатизації, а отже, таким чином упроваджувати й управлінські інновації в судове управління.

У роботі також проаналізовано положення інших нормативно-правових актів, які були зазначені вище, що дало змогу дійти висновку про правильність їх включення до підсистеми загальних правових засад упровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління.

Водночас у цій науковій роботі пропонується таке розуміння спеціальних правових засад упровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління. По-перше, спеціальні правові засади відображають специфіку й особливості впровадження

управлінських та інформаційних інновацій органами судової влади. По-друге, спеціальні правові засади передбачають існування нормативно-правових актів, за допомогою яких регулюються відносини щодо впровадження вказаних інновацій у діяльність органів судової влади, серед яких слід відзначити такі: 1) закони України; 2) укази Президента України; 3) накази Державної судової адміністрації України; 4) рішення органів суддівського самоврядування. Проведені дослідження дали змогу переконатися в існуванні великої кількості зазначених актів, особливо стосовно наказів ДСА України та рішень Ради суддів України. У зв'язку з цим вважаємо за можливе не наводити повного переліку цих актів.

Попередній аналіз засвідчив, що спеціальні правові засади можуть бути визначені насамперед у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) [6]. Нагадаємо, що цей Закон України, по-перше, заклав фундамент для побудови принципово нової судової системи; по-друге, закріпив положення щодо розвитку й удосконалення правового статусу інститутів судової влади (у тому числі й інституту судового управління). Варто зазначити, що в Законі вперше було визначено відмежування суддівського корпусу від апарату суду. Відзначимо позитивні моменти цього положення. По-перше, відмежування суддівського корпусу від апарату суду є принципово важливим, оскільки дає суддям змогу займатися виключно здійсненням правосуддя, а працівникам апарату виконувати функцію судового управління, забезпечуючи (за допомогою організаційного, інформаційного й правового забезпечення) належні умови в судах для здійснення справедливого судочинства. По-друге, апарат суду має можливість зосереджувати увагу виключно на виконанні функцій судового управління та постійно працювати над удосконаленням організаційного й інформаційного забезпечення створення належних умов у судах для здійснення правосуддя шляхом упровадження управлінських та інформаційних інновацій, відповідно, в інформаційне й організаційне забезпечення як складових функцій судового управління.

Водночас не менш важливими є положення Закону, де відображені позитивні зміни у сфері здійснення судового управління, а саме: 1) запровадження автоматизованого розподілу справ між суддями в усіх судах; 2) запровадження обов'язкової спеціальної підготовки суддів, у тому числі перед призначенням на посаду; 3) запровадження конкурсної процедури добору майбутніх суддів у Вищій кваліфікаційній комісії суддів. Слід зазначити, що перше завдання Закону [6] щодо запровадження автоматизованого розподілу справ між суддями в усіх судах є одним із заходів, спрямованих на формування не лише інформаційного забезпечення, а й організаційного забезпечення та пов'язаних з упровадженням як інформаційних, так і управлінських інновацій. Нагадаємо, що розподіл судових справ – це організаційна дія, яка визначає майбутній результат роботи суду [7, с. 73]. Отже, від того, як саме були розподілені справи між суддями, залежить швидкість і якість їх розгляду.

Два наступних завдання, зазначених у Законі, а саме: запровадження обов'язкової спеціальної підготовки суддів і конкурсна процедура добору майбутніх суддів у Вищій кваліфікаційній комісії суддів – належать до правового закріплення організаційного забезпечення створення належних умов у судах та пов'язані з упровадженням управлінських інновацій.

Виходячи із результатів проведеного аналізу, слід підкреслити, що не менш важливим є Указ Президента України від 10 травня 2006 р. № 361 [8], яким затвердже-

но положення Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливої судової влади в Україні відповідно до європейських стандартів (далі – Концепція). Вважаємо за доцільне зупинитися на положенні п. 3 розділу IX Концепції, яке визначає один із пріоритетів діяльності ДСА України – здійснення комп'ютеризації в судах, що забезпечить поступовий перехід від паперового до електронного діловодства. Концепція зазначає необхідність завершення процесу обладнання судів технічними засобами фіксації процесу, а також створення єдиної судової інформаційної мережі, що стає можливим завдяки впровадженню в судове управління інформаційних інновацій. У свою чергу, п. 4 розділу IX Концепції, з метою забезпечення прозорості судової влади, потребує створення Єдиного державного реєстру судових рішень з відкритим доступом до нього через Інтернет, що сприятиме однаково застосуванню права суддями, підвищенню прогнозованості результатів вирішення справ, забезпеченню контролю громадськості за діяльністю судів. На нашу думку, у цьому пункті йдеться про впровадження управлінських інновацій у судове управління. Відповідно, можемо вважати, що проаналізований Указ Президента України справді визначає спеціальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління.

Дослідження, проведені в роботі, виявили, що спеціальне правове забезпечення впровадження інформаційних та управлінських інновацій передбачене наказами ДСА України, зокрема, Наказом від 21 червня 2013 року № 91 «Про постійно діючу робочу групу з питань інновацій» [9], згідно з яким, з метою удосконалення роботи органів судової влади шляхом застосування інноваційних моделей організаційного забезпечення роботи суду та новітніх інформаційних технологій, було визначено основні напрями діяльності щодо впровадження управлінських та інформаційних інновацій у судове управління. Серед цих напрямів відзначимо такі: 1) проведення дослідження сучасних концепцій організації роботи судів на базі вітчизняного й міжнародного досвіду; 2) реорганізація судової статистики; 3) уніфікація форми діловодства для операційних потреб «ЄСІС України»; 4) реорганізація діловодства й документообігу; 5) реорганізація управління в суді. На нашу думку, реорганізація судової статистики, уніфікація форми діловодства для операційних потреб «ЄСІС України» та реорганізація діловодства й документообігу можливі шляхом впровадження інформаційних інновацій. У свою чергу, реорганізація управління в суді можлива за умови впровадження передусім управлінських інновацій.

До вказаного слід додати, що, відповідно до ст.ст. 145–147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [6], Рішення Ради суддів України від 29 лютого 2008 р. № 38 щодо створення Єдиної судової інформаційної системи [10], відповідним Наказом ДСА України було запроваджено пілотний проект щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу.

Вважаємо, що важливе місце серед нормативно-правових актів, які визначають спеціальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій, посідає Наказ ДСА України від 27 січня 2012 р. № 14 «Про створення міжвідомчої робочої групи з розробки пілотного проекту «Електронний суд» [11]. Метою цього інноваційного проекту є формування електронних судових справ і доступ учасників судового процесу до них через веб-інтерфейс. Реалізація цього проекту можлива за ра-

хунок впровадження інновацій в ІКТ, за допомогою яких будуть створені персональні поштові скриньки учасників судового процесу через спеціально зареєстрований веб-портал, а також віртуальні кабінети користувачів. Безумовно, це сприятиме підвищенню рівня судового управління загалом. Водночас у напрямі вдосконалення процесу діловодства в судах ДСА України також прийняла низку відповідних наказів, які передбачають впровадження, зокрема, інформаційних інновацій у судове управління.

Відзначимо, що діяльність органів суддівського самоврядування також спрямована на формування спеціального правового забезпечення внутрішньої діяльності судів, у тому числі й судового управління. Відповідно, ці органи, зокрема, рада суддів загальних судів, приймають підзаконні нормативно-правові акти, які закріплюють спеціальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління. Наприклад, у Рішенні ради суддів загальних судів від 21 листопада 2013 р. № 99 було вирішено взяти до відома результати проведеного цією радою моніторингу ефективності використання відеоконференцз'язку, стану забезпечення та проблемних питань, які виникають в апеляційних та місцевих загальних судах під час проведення судових засідань відповідно до процесуальних законодавств України із використанням системи відеоконференцз'язку [12]. Отже, прийнятим Рішенням рада суддів загальних судів підтримала впровадження інформаційних інновацій у судове управління й закріпила відповідні правові положення.

Відзначимо, що в напрямі сприяння вдосконаленню організаційного та інформаційного забезпечення судів Рада суддів України також приймає відповідні нормативні акти, які закріплюють спеціальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління. Яскравим прикладом цього є Рішення Ради суддів України від 26 листопада 2010 р. № 30 [13], де було затверджено Положення про автоматизовану систему документообігу суду, й Рішення Ради суддів України від 17 липня 2009 року № 77 щодо забезпечення реалізації заходів по створенню й поетапному впровадженню Єдиної судової інформаційної системи України в судах загальної юрисдикції та визначення пріоритетним забезпечення впровадження електронної системи документообігу в судах загальної юрисдикції [14].

Висновки. Отже, можна стверджувати, що розглянуті вище нормативно-правові акти справді є складовими підсистемами спеціальних правових засад впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління.

У роботі досліджено дві підсистеми правових засад (загальних і спеціальних) впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління. Це дало змогу зробити такі висновки:

1) в загальних правових засадах впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління закріплюється, передусім, таке: базові поняття (наприклад, «інновації», які можуть бути використані як основа для понять «управлінські інновації», «інформаційні інновації»); напрями, що визначають впровадження сучасних управлінських, інформаційних, комунікаційних технологій у діяльності органів державної влади, у тому числі й судової, і передбачають можливість залучення нових ресурсів; результати наукової та науково-технічної діяльності, які можуть бути використані судами під час удосконалення судового управління. Отже, загальні правові

засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління є базою, фундаментом для спеціальних правових засад упровадження цих інновацій;

2) спеціальні правові засади, спираючись на базові поняття й категорії, визначені в загальних правових засадах, розкривають, зокрема, механізм, напрями та необхідність упровадження інформаційних і управлінських інновацій у судове управління, відображають специфіку й особливості впровадження зазначених інновацій цілеспрямовано в судове управління;

3) загальні та спеціальні правові засади впровадження інформаційних та управлінських інновацій у судове управління (перелік яких не є вичерпним) дає нам підстави визнати, що обидва види є складовими другої підсистеми правової складової ОПМВІ. Указані види правових засад взаємодіють між собою, доповнюючи один одного.

Вважаємо, що подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на визначення правових засад упровадження правових інновацій у судове управління.

Список використаної літератури

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9 січня 2007 року // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
2. Про внесення змін до Наказу Державної судової адміністрації України від 15 червня 2011 року № 100 : Наказ Державної судової адміністрації України від 19 квітня 2012 року № 42 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : court.gov.ua/.../Nakaz%2042.
3. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
4. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182.
5. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181.
6. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42, № 43, № 44–45. – Ст. 529.
7. Інноваційні методи адміністрування в українських судах. Практичний досвід. – Київ, 2010. – 284 с.
8. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів : Указ Президента України від 10 травня 2006 року № 361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/361/20010>.
9. Про постійно діючу робочу групу з питань інновацій : Наказ Державної судової адміністрації України від 21 червня 2013 року № 91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/N912013/>.
10. Про створення Єдиної судової інформаційної системи : Рішення Ради суддів України від 29 лютого 2008 року № 38 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/969076/45742658258/>.
11. Про створення міжвідомчої робочої групи з розробки пілотного проекту «Електронний суд» : Наказ Державної судової адміністрації України від 27 січня 2012 року № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/userfiles/N14.jpg>.
12. Про стан забезпечення системою відеоконференцз'язку апеляційних та місцевих загальних судів : Рішення ради суддів загальних судів від 21 листопада 2013 року № 99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/userfiles/99%20z%20dodatkom.pdf>.
13. Про затвердження Положення про автоматизовану систему документообігу суду : Рішення Ради суддів України від 26 листопада 2010 року № 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/969076/RRSU302010/>.
14. Про забезпечення реалізації заходів по створенню та поетапному впровадженню Єдиної судової інформаційної системи України в судах загальної юрисдикції : Рішення Ради суддів України від 17 липня 2009 року № 77 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pm.cr.court.gov.ua/sud0115/infdogram/vnutrkomun/zvernenyogolov>.